

Příloha k protokolu o SZZ č.

Diplomant: **Jitka Řenčová**

Vysoká škola: *Jihočeská univerzita PF JCU*

Ateliér arteterapie

Aprobace: Arteterapie

Datum odevzdání posudku: **16.ledna 2006**

Vedoucí bakalářské práce:
PaedDr. Evžen Perout

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Téma: Aspekty arteterapeutické práce s dospělými mentálně postiženými v kombinaci se smyslovými vadami.

Bakalářská práce se zabývá klientelou s kombinovanými vadami, s níž autorka pracuje v terapeutické dílně ústavu sociální péče. Svou aktivitu nazývá „programově řízenou výtvarnou činností s prvky arteterapie“, tu používá ve formě skupinové i individuální. Ve vztahu k rožnovské arteterapeutické metodice se tedy jedná o její aplikovanou podobu ve speciálně pedagogickém prostředí.

Z práce je patrný prvotní význam praktické zkušenosti, domnívám se však, že teoretická část byla podnětem k reflexi terénních poznatků a pomohla vytvořit kontext pro popisovaný typ činnosti. Z autorit oboru terapeuticky zaměřené výtvarné výchovy jsou zmíněni H. Read a V. Lowenfeld, tedy autoři, kteří reprezentují typ výtvarné či estetické výchovy, která preferuje rozvoj kreativního potenciálu a usiluje o integrativní vyznění výchovné praxe. Z konkrétní praktické zkušenosti z výtvarného vedení různě postižených vychází především V. Lowenfeld a v tomto směru asi nejbližše tématu předkládané práce má poslední kapitola jeho knihy *Creative and Mental Growth*, která má příznačný název *Therapeutic Aspect's of Art Education*. Osud této kapitoly, která byla spoluvydavatelem téměř ze všech vydání vyloučena ukazuje, že spojení terapie a výtvarné výchovy není úplně jednoznačné. Hledání průniků a hranic mezi výtvarnou výchovou, speciální výtvarnou výchovou, artefilií a terapií je tedy nezbytné promýšlet, třeba právě pro zmiňované legislativní vymezení profese arteterapeuta (str.40).

U arteterapie, kterou autorka zmiňuje v samostatné kapitole, by asi bylo možné zmínit širší či bohatší pohled, než je zmíněná aktivní a receptivní forma, skupinová a individuální podoba. Rovněž lze doplnit význam zkušenosti z oblasti psychopatologie, který stál u zrodu oboru. Mám na mysli především zkušenost s mezní podobou výtvarné činnosti, ať už se jedná o tvorbu psychicky nemocných (Prinzhorn) či jinak handicapovaných. Právě zkušenost s jejich výtvarným projevem byla podnětem a pomohla k pochopení mnohých zmiňovaných zákonitostí (str.16). Jen připomínám, že tvarová psychologie stála v opozici vůči hlubinně psychologickým či psychoanalytickým teoretickým koncepcím, pro které je jedinec důležitý jako subjekt, jehož postoje a chování jsou ovlivňovány pocity, pudy a emocemi. Tvarová psychologie spíše zkoumá poznání, vědomí, vědění a vidění, větší důraz tedy kladou na kognitivní aspekt osobnosti. Zajímavou shodu opačných východisek lze najít ale u tématu tzv. mentálních obrazů – obraz obsahuje nevědomí, nevědomí obsahuje obraz- a jejich charakteristiky.

Jako samostatné a k dalšímu propracování vhodné v teoretické části vnímám pasáže, které shrnují poznatky speciálně pedagogické – mentálně, zrakově a sluchově postižení v kontextu výtvarných aktivit. Vzhledem ke kazuistice je nezbytné uvažovat o alternativnosti komunikativního aspektu výtvarné tvorby, o úloze rytmu (viz Sokol, J.: Rytmus a čas. Oikoymeh), specifickém vnímání barev, možnosti estetické kultivace ve vztahu k mentálnímu postižení, úloze výtvarného regresu a jeho terapeutickém efektu, výtvarné typologii a psychohygienických aspektech práce v komunitě handicapovaných.

V kazuistické části je předloženo erudované a kultivované výtvarné provázení postiženého klienta se schopností empatické účasti v jeho tvůrčích činnostech. Vlastní práce začíná snahou o nalezení nejvhodnějších výtvarných technik, činnost probíhá se záměrem dosáhnout optimálního výsledku v podobě dokončeného artefaktu, na němž je patrný postupný kvalitativní posun. Domnívám se, že metodické postupy jsou adekvátně zvolené k typu postižení – použití černého fixu spojeného s barevným pastelem se zdá být ve výsledku efektnější, než podobným způsobem použitý akvarel. Pastel zřejmě víc vyhovuje plošnému pojetí obrázku a svou nelomenou barevnou kvalitou stačí kompenzovat armující linku nezbytnou u zrakově postiženého klienta. K objemu není třeba v jeho případě dojít, jedná se o iluzivní světelný efekt, též „poučenost“ perspektivou by si měla ponechat půvabné, insitně zjednodušující pojetí. Hmatové modelování jistě abreaktivně odčerpává přebytek energie, vhodné jsou objekty ve větším měřítku, střídání volné a užití tvorby, důležitý je motivační rámec tématu.

Pokud se týká interpretace artefaktů, podařilo se autorce najít některá zobecnitelná specifika charakteristická pro tvorbu handicapovaných – odlišnosti v tělovém schématu, chybějící ruce a nohy jako výraz nejistoty a oslabení vazby k realitě, zdvojení figurativního výjevu – dvojník – otázka integrity a výraz vztahové nejistoty, použití hieratické perspektivy jako odkaz na dynamiku rolí v komunitě a výraz míry klientova egocentrismu. Znalost symboliky barev umožňuje terapeutce náhled na klientovu emoční dynamiku a zpětně ovlivňuje volbu metodického postupu.

Pro úplnost opravuji překlepy ve jménech: M. Naumburgová nikoli Naumburgerová (str. 16), B. Croce nikoli Broce (str. 20).

Hodnocení práce: **výborně**

PaedDr. Evžen Perout v. r.

podpis vedoucího bakalářské práce

V Českých Budějovicích dne: **16. ledna 2006**

Stupeň klasifikace	výborně	velmi dobře	dobře	nevyhověl
--------------------	---------	-------------	-------	-----------